

Nazwa miasta

02.09.2008.

Pochodzenie nazwy miasta.

Nazwa miasta Przedbórz tłumaczona może być jako mająca pochodzenie:

a) topograficzne - czyli wskazujące na naturalne właściwości terenu, na którym osada była zakładana, czyli w miejscu przed borami, ponieważ Przedbórz w momencie swego powstania leżał na granicy Puszczy Wiątokrzyskiej i Puszczy Nadpilickiej. Nie wykluczone jest, że pierwotna nazwa miasta brzmiała Przedborze. Jednak brak potwierdzenia tej nazwy w tekstach źródłowych bardziej prawdopodobnym czyni pochodzenie nazwy od imienia Przedbor, czyli że nazwa miasta jest nazwą:

b) osobową lub dzierżawczą - pochodzącą od imienia założyciela bądź dżawcy osady i ziemi, na której owa się znajdowała. Przedbor to imię dołkowe powszechne na terenie Polski w epoce średniowiecza.

Utworzone z członów przed znaczącego też naj- oraz wyrazu -bor, pochodzącego od starosłowiańskiego boriti, słowo znaczącego tyle co walka, konkurowanie. Natwo więc stwierdzić, iż imię Przedbor oznaczać miało człowieka walecznego lub też człowieka stawiającego wyżej walkę. Za nazwą osobową przemawiają zapisy Przedborza w dokumentach średniowiecznych: tzw. falsyfikacie trzemeszeńskim, noszącym datę 1145 oraz dokumencie wystawionym przez Bolesława Wstydlwego w 1239 roku. W obu tych dokumentach widnieje nazwa Predbor.

Kim mógł być Przedbor, człowiek, któremu miasto zawdzięcza swoją nazwę? Można na ten temat jedynie snuć przypuszczenia. Rodem, w którym imię to było dołkowe rozpowszechnione i często nadawane, było ród Zadorów. Rodzina ta posiadała w swym posiadaniu wiele posiadłości na zachodnim brzegu Pilicy. Należały do nich m. in. Chełmo, Bąkowa Góra czy Wielgomłyny. Być może jeden z Zadorów - protoplast rodziny Lanckorońskich - o imieniu Przedbor był założycielem Przedborza, bądź dżawcą ziem, na których osada powstała.

Znane są też inne zapisy nazwy Przedbórz w średniowiecznych dokumentach, np. Predbrij z dokumentu wystawionego przez księcia Konrada Mazowieckiego w 1241 r., czy też Pridborz (1388 r.), Przedborzs (1426 r.) z dokumentów króla Władysława Jagiełły. W odpisie aktu nadania praw miejskich (1405 r.) z 1508 roku widnieje nazwa Przedborze. Różne formy zapisu nazwy miasta widnieją też na mapach z wieku XVI czy też XVIII. Spotykamy więc: na mapie z 1525 nazwą Pfdbors, Przedbors na mapie z 1750, Przedhore - na niemieckiej mapie z 1782 r. Jednakże są to mapy autorstwa cudzoziemców, dlatego też dowolność w zapisie nazwy miasta wydaje się być jak najbardziej zrozumiałą.

Na terytorium Polski znajdują się jeszcze trzy inne miejscowości o nazwie Przedbórz, są to: Przedbórz w województwie kujawsko - pomorskim, powiat mogieliński, gmina Strzelno; Przedbórz w województwie podkarpackim, powiat kolbuszowski, gmina Kolbuszowa; Przedbórz w województwie mazowieckim, powiat piski, gmina Starożyby.

Bibliografia:

Stanisław Cynarski: Dzieje rodu Lanckorońskich z Brzezia od XVI do XVIII wieku. Warszawa 1996.
Maria Malec: Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski. Warszawa 2003.
Tadeusz Milewski: Ze studiów nad atroponimią europejską, w: Onomastica, nr 5, r. III, z. 2.
Wrocław 1957.
Stanisław Rospond: Słownik etymologiczny miast i gmin PRL. Wrocław 1984.
Kazimierz Rymut: Nazwy miast Polski. Wrocław 1987. Paweł Zioba